

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla, mint harmadfokú bíróság a Debrecenben, 2010. évi március hó 10. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

A jármű önkényes elvételének büntette és más bűncselekmények miatt vádlott neve ellen indított büntetőügyben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2009. évi október hó 8. napján kihirdetett 3.Bf.287/2009/3.számú ítéletét megváltoztatja a következők szerint.

vádlott neve vádlott bűnös zaklatás vétségében is. (Btk.176/A.§ (2) bek. a)pont.)

Egyebekben a másodfokú ítéletet helybenhagyja azzal, hogy helybenhagyja az első fokú ítéletnek a másodfokú ítélet által nem érintett rendelkezéseit.

Indokolás:

vádlottat a Nyíregyházi Városi Bíróság 2009. március 17. napján kihirdetett 17.B.1519/2008/13. számú ítéletével bűnösnek mondta ki jármű önkényes elvételének büntetében, személyi szabadság megsértésének büntetében, testi sértés büntetében, zaklatás büntetében és zaklatás vétségében. Ezért őt egy év tíz hónap börtönbüntetésre és 500.000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását négy év próbaidőre felfüggesztette. Rendelkezett a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról és a pénzmellékbüntetés meg nem fizetése esetére annak szabadságvesztés büntetésre történő átváltoztatásáról. Kötelezte a vádlottat az eljárás során felmerült bűnügyi költség viselésére is.

Az első fokú ítélet ellen az ügyész a személyi szabadság megsértése büntett minősített - sértett sanyargatásával elkövetett - esetének megállapítása, és a kiszabott büntetés súlyosbítása érdekében fellebbezett. Jogorvoslati kérelmében végrehajtandó szabadságvesztés és közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazására tett indítványt. A vádlott és védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan a kiszabott büntetések enyhítése érdekében jelentett be perorvoslatot.

A másod fokon eljáró megyei bíróság a 2009. október 8. napján meghozott 3.Bf.287/2009/3. számú ítéletével felmentette a vádlottat az ellene jármű önkényes

elvételenek büntette és zaklatás vétsége miatt emelt vád alól. A börtönbüntetés tartamát egy évre enyhítette, míg a végrehajtás felfüggesztésének próbaidejét kettő évre mérsékelte. Ítélete ellen fellebbezési jogot biztosított az érdekelteknek.

A megyei bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást megalapozottnak találta, azt elfogadta a felülbírálat alapjául.

Indokolásában rámutatott arra, hogy a jármű önkényes elvételenek büntette és a személyi szabadság megsértése büntettének anyagi halmazata látszólagos. Álláspontja szerint a vádlott sértettet kétség kívül megfosztotta a gépjárművével való rendelkezés lehetőségétől. A vádlott célja azonban nem a jármű jogtalan használata volt, hanem az általa elkövetett személyi szabadság megsértésének eszköz cselekménye. Így a jármű önkényes elvétele a vádlott terhére nem róható.

A megyei bíróság indokolásában kifejtette azt is, hogy a vádlott részéről a sértett élet elleni, testi épség elleni cselekmények elkövetésével történő megfenyegetése zaklatás vétségeként nem értékelhető. Álláspontja szerint a jogszabály kizárólag az olyan rendszeres, illetve tartós háborgatást rendeli büntetni, melyek esetében az elkövető a sértett megfélemlítésének célzatával, vagy magánéletébe, illetőleg mindennapi életébe történő önkényes beavatkozás célzatával jár el. Így bűncselekmény hiányában szintén felmentő rendelkezést hozott.

Ugyanakkor a másodfokú bíróság a személyi szabadság megsértése büntettével kapcsolatban utalt arra, hogy a vádlott sértettet a gépkocsiban tartózkodásuk alatt fizikailag nem bántalmazta, neki testi szenvedést, gyötrelmet megállapíthatóan nem okozott. A vádlott testi épséget sértő cselekményét kizárólag a személygépjárműbe történő beszállást és beszállítást megelőzően fejtette ki, mely testi sértés büntetteként helyesen került megállapításra. A sértettnek a személyi szabadsága megvonásával szükségszerűen együtt járó korlátozottságnál lényegesen nagyobb mértékű lelki gyötrelmet, illetve szenvedést sem okozott a vádlott. Ekként a személyi szabadság megsértése büntettének minősített esete sem állapítható meg.

A megyei bíróság ítélete ellen az ügyész élt a fellebbezés lehetőségével a vádlott terhére. Jogorvoslati kérelme egyrészt a zaklatás vétsége miatt bűnösség megállapítására, illetőleg a személyi szabadság megsértése büntett vonatkozásában annak Btk. 175.§ (3) bekezdés c) pont szerinti minősítésére, és a kiszabott büntetés súlyosbítására irányult. A jármű önkényes elvétele alóli részfelmentést nem kifogásolta.

Az ügyész fellebbezésében utalt arra, hogy a Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pont szerinti zaklatás vétségének megállapításához az szükséges, hogy az elkövető félelemkeltés céljából személy elleni erőszakos, vagy közveszélyt okozó bűncselekmény elkövetését helyezze kilátásba. A vádlottnak a sértettel szemben tanúsított magatartása ekként értékelhető.

A megyei főügyészség álláspontja szerint a vádlott sérelmére megvalósított személyi szabadság megsértése büntettként minősülő cselekvősége az alapeset megállapításához

szükséges mértékét meghaladta. Álláspontja szerint arra vonható le következtetés, hogy a sértett a személygépkocsiban halálfélelmet élt meg, mely részben a tettelegességből, részben az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetésekből fakadt. A sértett ekkénti lelki gyötrelme megkívánja a minősített eset megállapítását.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.425/2009/1-I. számú átiratában az ügyészi fellebbezést helyes indokaira utalással, változatlan tartalommal fenntartotta.

A táblabíróság nyilvános ülésén az ügyész az átiratában foglaltak szerint indítványozta az első fokú ítélet megváltoztatását. A vádlott és védője a másod fokú ítélet helybenhagyását indítványozták.

A perorvoslat a bűnösség megállapítása körében részben alapos.

Az ítéletábra a Be. 387.§ (1) bekezdés alapján bírálta felül a másodfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző első és másodfokú bírósági eljárást.

A megyei bíróság eljárási szabályt nem vétele folytatta le a másodfokú eljárást, nem észlelte azonban az elsőfokú bíróság relatív eljárási szabálysértésként értékelhető, következőkben összefoglalható pervitelét.

Az elsőfokú bíróság a 2009. január 13. napján tartott tárgyalásán kihallgatott tanúkat - sértettek, tanúk - valamennyi tanúzási akadályra, illetőleg egyes jegyzőkönyvezési kérdésekre, valamint írásbeli tanúvallomás lehetőségére figyelmeztette a kihallgatásuk megkezdése előtt. [Nyíregyházi Városi Bíróság 17.B.1519/2008/6. számú jegyzőkönyv 5-6.o., 11.o., 14-15.o., 16-17.o.]

A szükségtelen figyelmeztetések halmazát azonban kerülni kell, mert a tanú esetében a valóban releváns kioktatás tudatosulásának, ennek alapján az arra adott tényközlés helytelenségének a kiinduló alapja lehet. Így olyan tanút, aki nem lelkes, nem védő az ilyen minőségükben szerzett információkkal kapcsolatos titoktartási kötelezettségükre nem kell kioktatni. Olyan ügyben ahol államtitok, vagy szolgálati titok megsértése fel sem merülhet a tanút az ilyen irányú tudomásával kapcsolatos titoktartási kötelezettségére szintén nem kell kioktatni. Ha a tanú nem testi, vagy szellemi fogyatékos, az ilyen jellegű kioktatást szintén kerülni kell. Amennyiben a tanú foglalkozásánál, vagy közmegegyezésénél fogva nem köteles titoktartásra, akkor az ezzel kapcsolatos relatív tanúzási akadályokat sem kell közölni vele.

Fentiekén túl rámutat az ítéletábra arra is, hogy az írásbeli tanúvallomás lehetősége az eljáró hatóság kompetenciájába tartozó kérdés a Be. 85.§ (5) bekezdés alapján. A tanúhoz vallomása végeztével intézhető olyan felhívás, hogy ha eszébe jut valamilyen releváns körülmény az ügygel összefüggésben, akkor azt írásban is közölheti a bírósággal. E felhívás nem érinti azonban a tanú jogait, így semmiképpen nem a vallomását megelőzően kell vele közölni [Be.62.§].

Az eljárási szabályok ekkénti megsértése az ügy érdemi elintézésére azonban nem volt kihatással.

A megyei bíróság által elvégzett felülbírálat alapjául szolgáló ítéleti tényállás kisebb mértékű hiányossága az iratok tartalma alapján pontosításra szorult a Be.388.§ (1), és (2) bekezdései szerint azzal, hogy a sértettek 2008. március 24. napján joghatályos magánindítványt terjesztettek elő a zaklatás bűncselekményével összefüggésben. [Nyíregyházi Rendőrkapitányság 15010-1747/2008. bü. nyomozási irat 27.o., 49.o.]

A Btk. 183.§ (1) bekezdésének rendelkezése a zaklatás bűncselekményének elkövetőjének büntethetőségét magánindítványhoz köti. Ennek hiánya a Btk.22.§ h) pont szerint büntethetőségi akadályt képez, a terhelt felelősségre nem vonható [Btk. 31.§ (1) bekezdés], az elkövető ellen ennek hiányában büntetőeljárás sem indítható [Be. 173.§ (1) bekezdés]. A magánindítványt a Be. 173.§ (3) bekezdése alapján az elkövető kilétéről való tudomásszerzéstől számított 30 napon belül lehet előterjeszteni.

Az előzőekben hivatkozottak mellett a törvényi követelményeknek való megfelelés, így a büntethetőségi akadály fenn nem állása - büntetőjogi főkérdést érintve - tette tehát szükségessé a tényállás kiegészítését, mellyel az teljes mértékben megalapozottá vált, és ilyen formában képezhette a felülbírálat alapját. [Be. 385.§ folytán alkalmazandó Be. 352.§ (2) bekezdés; Be.388.§ (1), (2) bekezdés]

Habár az eljárás egyetlen résztvevője sem sérelmezte a vádlott jármű önkényes elvétele büntett miatt emelt vád alóli felmentésével kapcsolatos másodfokú ítéleti rendelkezést, az ítéletábra mégis utal arra, hogy a megyei bíróság indokai mindenben helytállóak.

A vádlott ugyanakkor okszerűtlenül került felmentésre az ellene zaklatás vétsége miatt emelt vád alól.

A zaklatás bűncselekményének törvényi tényállását az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXII. törvény 4.§-a állapította meg, és egészítette ki a Büntető Törvénykönyvet 176/A.§ számon. A szabályozás 2008. január 1. napjától hatályos. E kiegészítéssel egyidejűleg a 2007. évi CLXII. törvény 29.§ (2) bekezdés c) pontja 2008. január 1. napjával hatályon kívül helyezte a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 151.§ (1) bekezdés a) pontjában írt, veszélyes fenyegetés első fordulataként szabályozott szabálysértését.

Az Sztv. 2007. december 31. napjáig hatályban lévő 151.§ (1) bekezdés a) pontja akként rendelkezett, hogy aki mászt félelemkeltés céljából olyan bűncselekmény elkövetésével komolyan megfenyeget, amely a megfenyegetett személy vagy annak hozzátartozója élete, testi épsége vagy egészsége ellen irányul a veszélyes fenyegetés szabálysértését követi el.

A 2008. január 1. napjától hatályos Btk.176/A.§ (2) bekezdés a) pontja akként rendelkezik, hogy aki félelemkeltés céljából mászt vagy rá tekintettel hozzátartozóját

személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

A hatályát veszítő szabálysértési és hatályba lépő bűncselekményként történő szabályozás jól láthatóan ugyanazt az elkövetői magatartást szankcionálta, illetve rendeli büntetni. Kijelenthető tehát, hogy a jogalkotó célja a megváltozott társadalmi kihívásoknak történő megfelelés szem előtt tartásával az volt, hogy a veszélyes fenyegetést magában hordozó elkövetői magatartások a korábbi szabályozáshoz képest szigorúbb elbírálás alá essenek, és bűncselekményként kerüljenek értékelésre.

A Btk. 176/A.§ (1) bekezdéséhez képest kétség kívül súlyosabb elkövetési alakzatot szabályoz a Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pontja. Lényeges eltérés a két eset között, hogy a Btk. 176/A.§ (1) bekezdésében szabályozott cselekmény esetében a félelemkeltés, vagy magánéletbe történő beavatkozás célzatát az elkövető rendszeres, illetve tartós zaklató, háborgató magatartás kifejtésével törekszik elérni. Ez megvalósulhat minden nonverbális kapcsolat, vagy más kommunikációs aktus hiányában, például a sértett „puszta” követésével, más „bosszantó” magatartás kifejtésével. Ezt jelzi a bűncselekmény szubszidiárius jellege is.

Ehhez képest a Btk.176/A.§ (2) bekezdés a) pontban írt zaklatás vétsége a sértett megfenyegetésével valósul meg. A Btk. 138.§ szerint a fenyegetés olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pontjában szabályozott bűncselekménynél az elkövető súlyos, akár életfogytig terjedő szabadságvesztéssel is büntetendő személy elleni erőszakos, illetőleg közveszéllyel fenyegető bűncselekmény elkövetését helyezi kilátásba. Ez a fajta zaklatás a sértett magánéletébe, életvitelébe történő súlyosabb beavatkozást jelent. Az nem követelmény, hogy a sértett félelembe essen, de az elkövetői magatartásnak a félelemkeltésre alkalmasnak kell lennie. Ez jogi értékelést igényel. Ehhez képest a Btk. 176/A.§ (1) bekezdés ilyen követelményt nem támaszt. A „bosszantó” magatartásnak félelemkeltésre alkalmasnak nem kell lennie. Mindkét esetben azonban követelmény a célzatos magatartás kifejtése.

Megjegyzendő tehát az, hogy a jogalkotó olyan kritériumot a zaklatás Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pontban írt elkövetési alakzatánál nem határozott meg, melyet az (1) bekezdés esetében. Nevezetesen azt, hogy az elkövetésnek tartósan, vagy rendszeresen háborgatónak kell lennie a büntetendőként értékelhetőséghez. E körben tehát csupán azt kívánja meg a törvény a jogalkalmazó hatóságoktól, hogy a korábban veszélyes fenyegetés szabálysértéseként értékelhető cselekmények esetében zaklatás vétsége miatt indítsanak és folytassanak le büntetőeljárást.

E jogalkotói szándékot a szabályozás jogalkalmazó által végzett rendszertani, nyelvtani, logikai értelmezésén túl a törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás is alátámasztja. Eszerint a bűncselekmény másik fordulátat személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével való megfenyegetés jelenti, amely veszélyes fenyegetés címen - korábban - elzárással vagy százezer forintig terjedő pénzbírsággal - volt

- sújtható. Ezt a cselekményt a törvény bűncselekményi szintre emelte, és az általános zavaró magatartáshoz képest súlyosabb büntetéssel, két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel szankcionálja.

A Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pont esetében a tartós, vagy rendszeres háborgatás követelményként tehát nem jelentkezik. A zaklatás bűncselekményének alapesetként tehát több elkövetési magatartás került szabályozásra. Az első fordulat a Btk. 176/A.§ (1) bekezdésben írt, a második és harmadik fordulat a Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) és b) pontjaiban írt magatartásokat rendeli büntetni.

A vádlott által a tényállásban is rögzített elkövetési magatartásnál egyértelműen bizonyítást és megállapítást nyert, hogy a vádlott verbálisan személy elleni erőszakos cselekmény elkövetésével, megöléssel, súlyos testi sértés elkövetésével fenyegette meg sértettet.

A terhelti magatartás a sértettben félelem keltésére alkalmas volt, hiszen a hajnali órákban a fenyegetés elhangzását követően a sértett nyomban a rendőrségre ment feljelentést tenni.

A terhelt ezirányú magatartása így a Btk. 176/A.§ (2) bekezdés a) pontban írt zaklatás vétségét kimerítette. A joghatályosan előterjesztett magánindítványra figyelemmel büntetőjogi felelősségre vonásától - a másodfokú bíróság álláspontjától eltérően - eltekinteni nem lehetett.

Ügyészi állásponttal ellentétben a másodfokú bíróság okfejtése a személyi szabadság megsértésének büntett minősítésével összefüggésben teljesen helytálló. A megyei bíróság e körben kifejtett indokait az ítéletábra osztja.

A megyei bíróság is kellő körültekintéssel vizsgálta a személyi szabadság korlátozásának körülményeit. Helytállóan jutott arra az álláspontra - az elsőfokú bírósággal egyetemben -, hogy a két közepes, nagy erejű ütéssel meghaladóan sértett más jellegű bántalmazása nem volt megállapítható. A sérülések gyógytartamára és a testi sértés büntetnének személyi szabadság megsértését megelőző kivitelezésére figyelemmel a terhelt testi épség elleni magatartása okszerűen került önállóan, testi sértés büntetéként értékelésre. A testi épség elleni elkövetői magatartás önálló értékelése a kétszeres értékelés tilalma miatt, a személyi szabadság megsértése büntett minősített esetének megállapítását nem eredményezhette.

Helytállóan értékelte a megyei bíróság a terhelt és sértett között nem sokkal korábban fennállt érzelmi kötelék létét is. Kétség kívül nem volt figyelmen kívül hagyható a cselekmény értékelése körében az érintettek között lezajlott válás, majd az életközösség helyreállításának és újbóli megszakításának ténye sem. A megalapozottan megállapított tényállás szerint a személyi szabadság elvonása során a sértettnek több alkalommal is lehetősége nyílt a menekülésre, melyet vitathatatlanul nem kísérelt meg. Önmagában azonban e tényből, különösen a korábban fennállt érzelmi kötődés tényét szem előtt tartva, nem vonható kétséget kizáró bizonyossággal következtetés arra, hogy a személyi szabadság korlátozásával szükségképpen együtt járó - átlagosan meghaladó - lelki

győtrelem okozása történt volna. A terhelt ekkénti magtartása tehát helyesen került a személyi szabadság megsértése büntett alapeseteként értékelésre.

Az eljárás során a bűnösségi körülmények számba vétele teljes körűen megtörtént. Az enyhítő körülmények túlsúlyára figyelemmel a megyei bíróság által alkalmazott fő és mellékbüntetés törvényes. A büntetés a zaklatás vétségének megállapítása mellett is kellően és szükségszerűen szolgálja a büntetés Btk. 37.§ és 83.§ szerinti céljait és elveit. A szabadságvesztés büntetés indokoltan került próbaidőre felfüggesztésre. A büntetés súlyosbítására az ítéletábra alapot nem látott.

Mindezekre figyelemmel a táblabíróság a Be. 393.§ (2) bekezdés szerinti nyilvános ülésen eljárva a Be. 398.§ (1) bekezdés alapján a rendelkező rész szerint megváltoztatta a másod fokú ítéletet, míg egyéb helyes rendelkezéseit a Be. 396.§ (1) bekezdésre utalással helybenhagyta. Pótolta egyben az elsőfokú bíróság ítéletének a változtatással nem érintett részének a helybenhagyására történő utalást is.

Debrecen, 2010. március 10.

Dr. Kardos Sándor sk.. Elek Balázs sk.. Gömöri Olivér sk.
a tanács elnöke előadó bíró

előadó bíró

bíró

Záradék: A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2009. október 8. napján kihirdetett 3.Bf.287/2009/3. számú ítélete jelen harmadfokú ítéletben írt változtatással 2010. március 10. napján emelkedett jogerőre és a szabadságvesztés kivételével vált végrehajthatóvá.

Dr. Kardos Sándor sk.
tanácselnök

A kiadmány hiteléül
tiszttviselő